

Lech Patrzek

Edukacja dla bezpieczeństwa

Program nauczania dla gimnazjum

Spis treści:

- I. Wstęp
- II. Cele edukacyjne:
 1. Cele ogólne
 2. Cele szczegółowe: kształcenia i wychowania
- III. Materiał nauczania uwzględniający treści określone w podstawie programowej i opis założonych osiągnięć ucznia.
- IV. Przedmiotowy system oceniania osiągnięć ucznia.
 1. Kontrola i ocena osiągnięć uczniów.
 2. Propozycja szczegółowych osiągnięć
- V. Omówienie założeń dydaktycznych i wychowawczych, na jakich została oparta koncepcja programu.
- VI. Proponowane metody realizacji programu.
- VII. Pomoce i środki dydaktyczne.

Program nauczania do nowej podstawy programowej (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 23.12.2008r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz.U. z 15.01.2009r.)

I. Wstęp

Naród polski nigdy nawet za czasów Piastów nie skłaniał się do wojen z sąsiadami a raczej ku zaspakajaniu swoich potrzeb własną pracą. Większość orężnych wystąpień polskich była wywołana koniecznością zaspakajania się napaściami. Państwo dobywało miecza w wypadkach nieuniknionych dla własnej obrony i dlatego wojna nazywała się u nas charakterystycznie "potrzebą".

Pomimo wstrętu do wojen, który leżał w polskiej naturze, mimo wad i niedostatków pospolitego ruszenia, historia oręża polskiego jest pełna wielkich czynów. O pierś polskiego rycerstwa w długoletnich i uporczywych walkach w XV wieku rozbiła się największa wówczas w Europie potęga militarna, Zakon Krzyżacki. Przez szereg pokoleń wodzowie polscy ciągnęli na tradycyjny bój w obronie krzyża, z nawałą otomańską. Zasłynęła wówczas w świecie niezwyciężona skrzydlata jazda polska, husaria. Zwycięska i silna armia, nie używała jednak swej broni do napaści i grabieży.

W XVIII wieku Polska upadła, ponieważ nie upodobniła się do despotyzmu sąsiadów, przy niedogodnym położeniu geograficznym była krajem wolności pośrodku państw opartych na samowładztwie i polityce pięść.

Tak więc potrzeba bezpieczeństwa zawsze nam towarzyszyła i jest jedną z zasadniczych potrzeb człowieka. Jednakże zwyczajowe pojmowanie obronności utożsamiane ze zdolnością do przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym, kojarzonym zazwyczaj z działaniami wojennymi odchodzi w przeszłość.

Współcześnie o wiele większego znaczenia nabiera kształcenie umiejętności radzenia sobie z wieloma zagrożeniami niemającymi cech typowych zagrożeń zewnętrznych.

Świat, w którym żyjemy nieustannie się zmienia a lista wyzwań cywilizacyjnych i społecznych jest coraz dłuższa. Na całym świecie wskutek stałego rozwoju cywilizacyjnego oraz postępującego uprzemysłowienia i urbanizacji gwałtownie wzrasta liczba czynników powodujących bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia ludzkiego, a także stanowiących niebezpieczeństwo dla środowiska ekologicznego i kulturalnego człowieka. O zagrożeniach i ich skutkach dowiadujemy się na bieżąco ze środków masowego przekazu.

Największą liczbę ofiar przynoszą wypadki drogowe. Drugą grupę stanowią zagrożenia związane z chorobami cywilizacyjnymi. Zaliczamy do nich schorzenia układu oddechowego, krążeniowego, uczulenia, nowotwory, AIDS, a także narkomanię, lekomanię, alkoholizm, ostre zaburzenia psychiczne i stres.

Skażenie środowiska czynnikami ekologicznymi związanymi z działalnością człowieka spowodowało, że powietrze, którym oddychamy, wodę, którą pijemy i ziemia, po której chodzimy znacznie odbiega od normy i stwarza dodatkowe zagrożenia.

Bezpieczeństwo, indywidualne i zbiorowe, staje się dobrem coraz bardziej pożądanym. Jego zapewnienie jest fundamentalną powinnością państwa. Świadomość indywidualna i społeczna w tej dziedzinie jest coraz większa a świat oczekuje rozwiązań systemowych. Skala zagrożeń i rozmiar zatroskania nimi każą edukację w tym zakresie rozpoczynać jak najwcześniej; mówić młodym ludziom o zagrożeniach i uczyć ich radzenia sobie w sytuacjach niebezpiecznych już od najmłodszych lat. Takie postępowanie jest sensowne i słuszne zarówno z etycznego, jak i z pedagogicznego punktu widzenia, przynosi też wymierne efekty społeczne i wydaje powszechnie akceptowaną tendencją.

Kolejna reforma edukacyjna wprowadziła edukację dla bezpieczeństwa do obowiązkowego kanonu nauczania na III etapie edukacyjnym w gimnazjum. Wprawdzie nowy przedmiot będzie nauczany dopiero w gimnazjum, to jego elementy pojawią się nawet w przedszkolu. W nowej podstawie programowej zapisano, że pięcioletek po przedszkolu ma wiedzieć, jak i kogo poprosić o pomoc w sytuacji zagrożenia, mieć świadomość, że samemu nie wolno zażywać lekarstw i stosować środków chemicznych, nawet tych, używanych przez rodziców w domu. Przedszkolak nauczy się również bezpiecznie poruszać po drodze.

Program edukacji dla bezpieczeństwa w gimnazjum jest skierowany do nauczycieli w pełni przygotowanych do pracy w tej dyscyplinie z wykształceniem wychowanie obronne, pedagogika obronna, edukacja dla bezpieczeństwa, zarządzanie kryzysowe, jak i do specjalistów innych dyscyplin, którym zagadnienia bezpieczeństwa są bliskie i są ich osobistym wyborem.

Program powinien być realizowany w wymiarze 1 godziny w cyklu rocznym. Łącznie przeznaczona jest na jego realizację 30 godzin. Jedynie od decyzji dyrekcji szkoły zależy, w której klasie przedmiot będzie realizowany, może to być w 1, 2 lub 3 klasie gimnazjum. Jednakże z racji nauczania edukacji dla bezpieczeństwa w IV

etapie nauczania w szkole ponadgimnazjalnej w pierwszej klasie, najlepszą byłaby sytuacja realizacji programu w 3 klasie gimnazjum dla zachowania ciągłości cyklu kształcenia w ostatniej klasy gimnazjum i pierwszej klasie liceum.

II. Cele edukacyjne

Celem edukacyjnym szkoły w nauczaniu przedmiotu edukacji dla bezpieczeństwa w III etapie jest rozwijanie u uczniów wiedzy o groźących niebezpieczeństwach regionalnych i ogólnych oraz postawach jakie będzie przyjmował w obliczu tych zagrożeń. Uczeń poznaje strukturę i działania Obrony Cywilnej i instytucji bezpieczeństwa Policji, Państwowej Straży Pożarnej i Sił Zbrojnych RP, zna sygnały alarmowe i umie się zachować w sytuacjach kryzysowych. Zna zbiorowe środki ochrony ludności i wie jak zachować się podczas pożaru, powodzi czy wypadku drogowego. Wreszcie poznaje zasady pomocy przedmedycznej i potrafi udzielić pomocy osobie poszkodowanej, występując w roli ratownika w sytuacjach zagrożenia życia człowieka.

1. Cele ogólne

Cele edukacyjne ogólne opisują najważniejsze umiejętności w zakresie danego przedmiotu kształtowane podczas pracy nad wymaganiami szczegółowymi.

I. Znajomość powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej.

Uczeń rozumie znaczenie powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej.

II. Przygotowanie do działania ratowniczego.

Uczeń zna zasady prawidłowego działania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia i zdrowia.

III. Nabycie umiejętności udzielania pierwszej pomocy.

Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.

2. Cele szczegółowe: kształcenia i wychowania

Cele szczegółowe kształcenia i wychowania opisują wiadomości, umiejętności i sprawności intelektualne, jakie uczniowie mają opanować. Jednak trzeba pamiętać, że samo werbalne przekazanie wybranych informacji o wartościach i określonych

wychowankom nie wystarczy. nauczyciele muszą nauczyć się dostrzegać i diagnozować potrzeby, niepokoje, lęki, niezadowolenia. Nauczyciele wychowawcy muszą widzieć w uczniu człowieka, któremu trzeba pomóc dostosować się do nowej rzeczywistości i do nowych wyzwań cywilizacyjnych. Wychodząc naprzeciw potrzebom współczesnego społeczeństwa globalnego, trzeba przeciwstawić się takiemu modelowi życia, który zmierza do zatracenia człowieczeństwa. Nowy człowiek-Europejczyk to taki, który posiada swoje przekonania moralne, jest gotowy do realizacji zasad etycznych i obrony wartości społeczno-moralnych, ma umiejętność życia we wspólnocie i twórczo uczestniczy w kształtowaniu życia społecznego i współczesnej cywilizacji. Samo mówienie o wartościach i umiejętnościach a nawet doprowadzenie uczniów do ich zrozumienia i zapamiętania, nie jest wystarczające. Ukazanie ich konieczności w życiu, winno stać się najważniejszym działaniem wychowawczym szkoły i każdego nauczyciela-wychowawcy. Koniecznym jest takie ukazywanie wartości, aby wychowanek przekonał się do nich. Uczeń musi sam, przekonać się do określonych wartości musi widzieć ich przydatność, wobec otaczającego go środowiska społecznego i przyrodniczego.

1. Główne zadania ochrony ludności i obrony cywilnej. Uczeń:

- wie jakie są zadania obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej w czasie wojny i pokoju;
- zna dokumenty ONZ regulujące funkcjonowanie obrony cywilnej w świecie;
- wie jak funkcjonuje obrona cywilna w innych krajach europejskich;
- zna humanitarną postawę współczesnego człowieka.

2. Ochrona przed skutkami różnorodnych zagrożeń, Uczeń:

- zna typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi, pożaru, huraganu, burzy, silnych mrozów itp.;
- zna zagrożenia występujące w regionie i najbliższej okolicy
- zyskuje poczucie odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego;
- jest zdyscyplinowany, chętnie będzie pomagał w czasie ratowania ludzi i ich dobytku podczas pożaru, powodzi i innych klęsk żywiołowych;
- zna zasady ewakuacji ludności, zwierząt z terenów zagrożonych pożarem i powodzią;
- potrafi opisać zasady zaopatrzenia ludności ewakuowanej w wodę i żywność;

- zna miejsca usytuowania studni głębinowych w najbliższej okolicy;
- charakteryzuje zagrożenia pożarowe w domu, szkole i najbliższej okolicy;
- wyjaśnia, jak należy gasić zarzewie ognia przy użyciu dostępnego sprzętu i środków gaśniczych w domu i szkole;
- wie jak należy gasić odzież palącą się na człowieku;
- potrafi racjonalnie zachować i zorganizować się podczas wypadków i katastrof komunikacyjnych, technicznych i innych;
- wie jak zorganizować pracę w grupie
- wie jak przeciwdziałać stresowi i panice.

3. Źródła promieniowania jądrowego i jego skutki. Uczeń:

- zna wpływ środków promieniotwórczych na ludzi, zwierzęta, żywność i wodę;
- wie jak zabezpieczyć żywność i wodę przed skażeniami;
- wie jakie mogą być źródła promieniowania jądrowego,
- zna inne wynalazki, które są użyteczne ale mogą być też szkodliwe;
- zna znaczenie pojęć: odkażanie, dezaktywacja, dezynfekcja, deratyzacja;
- potrafi wykonać podstawowe zabiegi sanitarne i specjalne.

4. Oznakowanie substancji toksycznych na środkach transportowych i magazynach.

Uczeń:

- wymienia rodzaje znaków substancji toksycznych i miejsca ich eksponowania;
- rozpoznaje znaki substancji toksycznych na pojazdach i budowlach;
- potrafi zaalarmować odpowiednie służby w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi;
- umie wykonać i wykorzystać różne materiały jako zastępcze środki dla ochrony dróg oddechowych i skóry.

5. Ostrzeganie ludności o zagrożeniach, alarmowanie. Uczeń:

- definiuje i rozpoznaje rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych;
- charakteryzuje zasady zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu;
- umie zachować się w szkole po ogłoszeniu alarmu i ewakuacji.
- zna swoje obowiązki po usłyszeniu sygnałów alarmowych, potrafi rozpoznać dźwięki sygnałów, zna znaki ewakuacyjne;

- pomaga koleżankom i kolegom słabszym podczas ćwiczebnego alarmu w szkole;
- potrafi zachować się po usłyszeniu alarmu o klęskach żywiołowych;
- potrafi wykorzystać umiejętności po usłyszeniu alarmu w miejscach publicznych;
- zna zasady ewakuacji ludności;
- potrafi przedstawić zachowanie w przypadku skażenia toksycznymi środkami przemysłowymi w miejscu zamieszkania;
- potrafi pracować w grupie i indywidualnie

6. Bezpieczeństwo i pierwsza pomoc. Uczeń:

- uzasadnia znaczenie udzielania pierwszej pomocy;
- zna zasady postępowania aseptycznego;
- rozumie znaczenie bezpieczeństwa ratownika i osoby poszkodowanej w trakcie czynności ratowniczych;
- potrafi racjonalnie zorganizować pracę w grupie;
- ma poczucie odpowiedzialności za zdrowie i życie swoje i innych;
- wyjaśnia zasady bezpiecznego postępowania w rejonie wypadku;
- potrafi wezwać odpowiednią pomoc;
- ma poczucie odpowiedzialności za zdrowie i życie swoje i innych;
- rozpoznaje stan bezpośredniego zagrożenia życia;
- omawia zasady zabezpieczenia miejsca wypadku;
- wyjaśnia, jak należy udzielać pomocy w wypadku drogowym, podczas kąpieli, załamania lodu, porażenia prądem;
- omawia sposób wynoszenia poszkodowanego ze strefy zagrożenia;
- zna podstawowe czynności życiowe człowieka, świadomość, oddech, tętno i wie jak je sprawdzić;
- wymienia zagrożenia dla osoby nieprzytomnej;
- potrafi udrożnić drogi oddechowe;
- układa osobę nieprzytomną w pozycji bezpiecznej;
- potrafi wykonać samodzielnie resuscytację krążeniowo-oddechową;
- udziela pomocy osobie porażonej prądem, piorunem;
- wyjaśnia, dlaczego duży krwotok zewnętrzny i wewnętrzny i wstrząs pourazowy zagrażają życiu;

- tamuje krwotok za pomocą opatrunku uciskowego;
- potrafi udzielić pomocy przy omdleniu, ataku epilepsji, krwotoku z nosa
- udziela pomocy przy złamaniach i zwichnięciach;
- wykonuje doraźne unieruchomienie kręgosłupa szyjnego
- udziela pomocy przy zatruciach: pokarmowych, lekami, gazami, środkami chemicznymi;
- potrafi opisać działanie środków toksycznych na organizm człowieka;
- zna skutki działania niskiej i wysokiej temperatury na organizm ludzki;
- udziela pomocy osobie poszkodowanej przy oparzeniu termicznym i chemicznym;
- potrafi opanować stres w sytuacjach nagłych;
- wyjaśnia konieczność zapobiegania uzależnieniom

Cele wychowawcze:

- wzbudzanie potrzeby uczenia się, doskonalenia i wszechstronnego rozwoju,
- przygotowanie do świadomego, aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu zawodowym i publicznym,
- kształtowanie umiejętności dokonywania poprawnych wyborów moralnych,
- godne reprezentowanie siebie, klasy, szkoły w różnych sytuacjach,
- rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska,
- kształtowanie właściwych postaw wobec ludzi, promowanie szacunku dla drugiego człowieka,
- kształtowanie więzi z własną szkołą oraz umiejętność identyfikowania się z nią,
- uświadamianie roli zdrowego współzawodnictwa i współpracy w zespole,
- budzenie zainteresowań aktualnymi problemami najbliższego otoczenia i kraju,
- kształtowanie kreatywności i asertywności,
- kształtowanie umiejętności w posługiwaniu się nowoczesnymi środkami komunikacji i informacji.
- wyzwalanie aktywnej postawy wobec zagrożeń środowiska przyrodniczego, w miejscu zamieszkania,
- kształtowanie zachowań ukierunkowanych na ochronę środowiska przyrodniczego,

III. Materiał nauczania uwzględniający treści określone w Podstawie Programowej i opis założonych osiągnięć ucznia.

Plan wynikowy

Plan wynikowy stanowi nieocenioną pomoc w pracy nauczyciela, pozwala zaplanować zajęcia oraz przygotować dodatkowe materiały i ćwiczenia. W ten sposób przyczynia się do lepiej zorganizowanego procesu dydaktycznego. Jest również przydatny przy opracowywaniu testów i kartkówek, gdyż pomaga wyznaczyć właściwe kryteria oceny. Dzięki temu może się również okazać pomocny w kontaktach nauczyciela z rodzicami, dla których jasno sformułowane w planie wynikowym umiejętności i wiedza daje wizję tego, jak pracować z dzieckiem w domu czy jakie materiały mu dostarczyć, by wspomóc pracę nauczyciela. Sami uczniowie, zwłaszcza na wyższych poziomach edukacyjnych, mogą docenić plan wynikowy przy wytyczaniu i realizowaniu swoich celów.

Plany wynikowe zostały podzielone na dwa poziomy – podstawowy (P) i ponadpodstawowy (PP), które zawierają poszczególne cele operacyjne (czyli to, co uczeń musi opanować). Uczeń spełniający standardy poziomu podstawowego może otrzymać najwyżej ocenę dostateczną, a standardy poziomu ponadpodstawowego – od oceny dobrej wzwyż.

Lp.	Temat jednostki lekcyjnej	Liczba godzin	Realizowane treści	Wymagania edukacyjne	
				podstawowe	ponadpodstawowe
1.	Zajęcia wstępne	1	Zajęcia poświęcone poznaniu uczniów, poziomu ich znajomości zagrożeń we współczesnym świecie wynikających z praw przyrody oraz zagrożeń	Uczeń wie, jakie treści będzie poznawał i jakimi metodami będzie się uczył w ramach przedmiotu w gimnazjum. Uczeń zna sposób organizacji nauki edukacji dla bezpieczeństwa w gimnazjum, kryteria oceniania.	

			wynikających z ingerencji w środowisko naturalne.		
2.	Zagrożenia we współczesnym świecie	2			
	Zagrożenia wynikające z praw przyrody.	1	Typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi oraz innych klęsk żywiołowych.	Uczeń zna typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi oraz innych klęsk żywiołowych.	Uczeń potrafi opisać właściwe zachowanie w przypadku wystąpienia zagrożeń, zna zagrożenia, które miały miejsce w regionie i potrafi przedstawić propozycje sposobów zapobiegania im w przyszłości.
	Zagrożenia wynikające z ingerencji w środowisko naturalne oraz z działalności gospodarczej człowieka.	1	Zagrożenia życia podczas pożaru, wypadku samochodowego, awarii energetycznej, chemicznej, radiacyjnej. Zagrożenia chorobami zakaźnymi. Źródła skażenia chemicznego, biologicznego i radiacyjnego. Wpływ promieniowania jądrowego i jego skutki dla ludzi, zwierząt, żywności i wody.	Uczeń zna źródła promieniowania jądrowego i jego skutki, zna wpływ środków promieniotwórczych na ludzi, zwierzęta, żywność i wodę.	

3.	Zagrożenia w domu, szkole, w najbliższej okolicy	2			
	Zagrożenia w domu, szkole oraz w najbliższej okolicy.	1	<p>Zagrożenia związane z eksploatacją sieci oraz urządzeń elektrycznych i gazowych, pieców, maszyn gospodarczych i środków ochrony roślin (na wsi).</p> <p>Zagrożenia wynikające ze stosowania używek (alkohol, narkotyki).</p> <p>Zagrożenia na szlakach i w jaskiniach (na terenach górskich).</p> <p>Zagrożenia związane z wodą – śródlądowo i nad morzem.</p> <p>Zagrożenia związane z chorobami przenoszonymi przez zwierzęta (tereny leśne itp.)</p>	Uczeń zna zagrożenia pożarowe w domu, szkole i najbliższej okolicy.	Uczeń potrafi scharakteryzować zagrożenia w górach i nad wodą (śródlądowo i nad morzem).

	Zagrożenia w transporcie oraz w obiektach użyteczności publicznej.	1	Najczęstsze przyczyny wypadków w ruchu drogowym. Zagrożenia przemysłowe na przykładzie firm i szlaków komunikacyjnych znajdujących się w pobliżu miejsca zamieszkania uczniów. Zagrożenia w obiektach użyteczności publicznej (centra handlowe, wydarzenia kulturalne, sportowe itp. z dużą liczbą widzów).	Uczeń zna zasady poruszania się po drodze poza terenem zabudowanym. Uczeń wie, jakie zjawiska patologiczne występują wśród dzieci i młodzieży.	Uczeń zna zasady zachowania się podczas wypadków i katastrof komunikacyjnych, technicznych i innych.
4.	Ochrona przeciwpożarowa	2			
	Pożar, telefony alarmowe. Sposób informowania o powstaniu zdarzenia.	1	Pojęcie i rodzaje pożarów, zagrożeń miejscowych. Środki gaśnicze i sprzęt gaśniczy. Telefony alarmowe. Sposoby informowania o powstaniu zdarzenia.	Uczeń wie, jakie warunki muszą być spełnione, aby nastąpił proces spalania. Uczeń zna najczęstsze przyczyny powstawania pożarów.	Uczeń potrafi opisać środki gaśnicze i sprzęt gaśniczy oraz przedstawić zasady ich stosowania podczas pożaru.

	Zakres zadań ochrony przeciwpożarowej oraz jej organizacja.	1	Wypalanie traw. Zakres zadań ochrony przeciwpożarowej oraz jej organizacja. Zagrożenia pożarowe w domu, szkole i w najbliższej okolicy (centra mieszkaniowe, komunikacyjne, obiekty zabytkowe, domy pomocy społecznej, szkoły, szpitale, lasy, gazociągi).	Uczeń zna różnice pomiędzy pożarem, klęską żywiołową oraz innym miejscowym zagrożeniem; umie określić, czym zajmuje się ochrona przeciwpożarowa; zna numery telefonów alarmowych oraz sposób przekazania informacji o powstaniu zdarzenia. Uczeń zna podstawowe znaki ewakuacyjne.	Uczeń zna sposoby ratowania ludzi i zwierząt z pożaru. Uczeń potrafi zaproponować działania zmierzające do zapobiegania powstania pożarów.
5.	Sposoby postępowania w przypadku powstania zdarzenia	2			
	Sposób postępowania w przypadku powstania pożaru i innych miejscowych zagrożeń.	1	Postępowanie w przypadku powstania pożaru. Alarmowanie i ewakuacja. Zasady zarządzania tłumem i przeciwdziałania panice. Korzystanie z podręcznego i improwizowanego sprzętu gaśniczego.	Uczeń zna zasady zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu. Uczeń potrafi wyjaśnić, jak należy gasić zarzewie ognia, wyjaśnia, jak należy gasić odzież palącą się na człowieku.	Uczeń potrafi uzasadnić potrzebę przeciwdziałania panice; wie, jak przeciwdziałać panice.

			Gaszenie zarzewia ognia, odzieży palącej się na człowieku.		
	Sposób postępowania w przypadku powstania innego miejscowego zagrożenia.	1	Postępowanie w przypadku powstania innego miejscowego zagrożenia (wypadków i katastrof komunikacyjnych, technicznych). Zasady postępowania w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej. Postępowanie po ogłoszeniu alarmu w szkole.	Uczeń potrafi zdefiniować i rozpoznać rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych. Uczeń umie zachować się w szkole po ogłoszeniu alarmu.	Uczeń omawia zasady zachowania się podczas wypadków i katastrof komunikacyjnych, technicznych i innych.
6.	Materiały niebezpieczne	2			
	Rodzaje materiałów niebezpiecznych oraz ich oznakowanie.	1	Rodzaje materiałów niebezpiecznych, miejsca ich składowania oraz ich oznakowanie.	Uczeń zna rodzaje znaków substancji toksycznych i miejsca ich eksponowania, rozpoznaje znaki substancji toksycznych na pojazdach i budowlach.	Uczeń potrafi wykorzystać różne materiały na zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry.

	Transport materiałów niebezpiecznych.	1	Oznakowanie materiałów niebezpiecznych w transporcie. Zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi. Zasady przygotowania zastępczych środków ochrony dróg oddechowych i skóry.	Uczeń zna zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi.	Uczeń potrafi zaproponować sposoby zapobiegania skażeniom chemicznym.
7.	Ochrona ludności i obrona cywilna	2			
	Obrona cywilna oraz powszechna samoobrona ludności. System zarządzania kryzysowego.	1	Podstawy prawne funkcjonowania ochrony ludności i obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej. Podstawowe dokumenty ONZ regulujące funkcjonowanie obrony cywilnej na świecie. Obrona cywilna oraz powszechna	Uczeń zna podstawy prawne funkcjonowania ochrony ludności i obrony cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.	Uczeń zna podstawowe dokumenty ONZ regulujące funkcjonowanie obrony cywilnej na świecie.

			samoobrona ludności. System zarządzania kryzysowego.		
	Systemy alarmowania i informowania ludności. Zasady przeprowadzania ewakuacji planowej i doraźnej ludności.	1	Systemy alarmowania i informowania ludności. Rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych. Zasady zachowania się po ogłoszeniu poszczególnych alarmów. Zasady przeprowadzania ewakuacji planowej i doraźnej ludności. Zabezpieczenie potrzeb socjalno-bytowych ewakuowanej ludności w wodę i żywność.	Uczeń definiuje i rozpoznaje rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych, charakteryzuje zasady zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu, wymienia sposoby zabezpieczenia żywności i wody przed skażeniami, wyjaśnia znaczenie pojęć: odkażanie, dezaktywacja, dezynfekcja, deratyzacja; wyjaśnia, na czym polegają zabiegi sanitarne i specjalne.	Uczeń zna zasady ewakuacji ludności i zwierząt z terenów zagrożonych, potrafi wyjaśnić sposoby zaopatrzenia ludności ewakuowanej w wodę i żywność. Uczeń zna obowiązki osób podlegających ewakuacji.
8.	Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach	18			
	Łańcuch pierwszej pomocy.	1	Pojęcie i zakres pierwszej pomocy. Łańcuch pierwszej pomocy jako abecadło ratownicze. Zagrożenia najczęściej	Uczeń zna podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy. Uczeń potrafi ustalić, co stało się w miejscu wypadku.	Uczeń umie ustalić i eliminować realne i potencjalne zagrożenia dla ratownika i poszkodowanego w miejscu wypadku. Uczeń umie dokonać kontroli podstawowych

	Ogólne zasady udzielania pierwszej pomocy.	1	<p>spotykane podczas udzielania pierwszej pomocy.</p> <p>Ogólne zasady udzielania pierwszej pomocy ze szczególnym uwzględnieniem aspektów bezpieczeństwa ratownika, miejsca zdarzenia, poszkodowanego i osób postronnych oraz skutecznego alarmowania służb ratunkowych. Sposoby ewakuacji poszkodowanego ze strefy zagrożenia. Zasady działania ratowniczego podczas wypadku drogowego, wypadku podczas kąpieli, załamania lodu.</p>	<p>Uczeń umie wezwać odpowiednią pomoc; rozpoznaje stopień zagrożenia osoby poszkodowanej i wyjaśnia zasady bezpiecznego postępowania w rejonie wypadku; omawia zasady zabezpieczenia miejsca wypadku; wyjaśnia, jak należy udzielać pomocy w wypadku drogowym, podczas kąpieli, załamania lodu.</p>	<p>czynności życiowych poszkodowanego.</p> <p>Uczeń zna zasady postępowania aseptycznego i bezpieczeństwa dla ratownika, omawia sposób wynoszenia poszkodowanego ze strefy zagrożenia.</p>
	Osoba nieprzytomna.	1	<p>Pojęcie przytomności. Rozpoznawanie nieprzytomności. Ocena obecności oddechu.</p>	<p>Uczeń rozpoznaje stan przytomności, bada oddech i tętno. Uczeń zna zasady postępowania przy omdleniu.</p>	<p>Uczeń zna zagrożenia dla osoby nieprzytomnej. Uczeń zna przyczyny zaburzeń oddechu i krążenia.</p>

			Zagrożenia związane z utratą przytomności. Wstępna ocena stanu uszkodzonego.		
	Udzielanie pomocy osobom nieprzytomnym.	1	Układanie osoby nieprzytomnej w pozycji bezpiecznej. Opieka nad nieprzytomnym w sytuacjach nietypowych – złamania, hipotermii, wstrząsu, ciąży.	Uczeń zna najważniejsze zadania ratownicze do czasu przyjazdu pogotowia. Uczeń wie, kiedy i jak ułożyć osobę nieprzytomną w pozycji bezpiecznej z pozycji zastanej.	Uczeń wie, jak ocenić stan uszkodzonego leżącego na brzuchu, siedzącego w samochodzie i wie, kiedy można zmienić tę pozycję na pozycję bezpieczną.
	Resuscytacja.	1	Pojęcia resuscytacji krążeniowo-oddechowej (RKO) i podstawowego podtrzymywania życia (PPŻ). Pojęcie bezdechu. Rozpoznawanie bezdechu.	Uczeń rozpoznaje oznaki zatrzymania oddechu i krążenia. Uczeń zna objawy śmierci klinicznej i biologicznej. Uczeń wie, jak ułożyć uszkodzonego, zna miejsce ucisku, jego częstotliwość i głębokość.	Uczeń potrafi przedstawić schemat postępowania ratowniczego z niezbędnym wykonaniem zabiegów resuscytacyjnych. Uczeń wie, jakie zagrożenia dla życia uszkodzonego stanowi bezdech i brak krążenia.
	Resuscytacja w sytuacjach szczególnych.	1	Technika wykonania procedury resuscytacji krążeniowo-	Uczeń potrafi udrożnić drogi oddechowe i przeprowadzić resuscytację krążeniowo-oddechową	Uczeń wie, jakie warunki muszą być zachowane przy RKO i PPŻ u porażonych prądem, przy podtopieniu/utonięciu i u

			oddechowej u osób dorosłych i dzieci; porażenia prądem, podtopienia/utonięcia, hipotermii, kobiety ciężarnej.	u poszkodowanego. Uczeń wie, jak wykonać czynności RKO i PPŻ u małych dzieci i niemowląt.	kobiety ciężarnej.
	Porażenie prądem. Źródła, przyczyny i charakterystyka porażenia prądem zmiennym i stałym.	1	Źródła, przyczyny i charakterystyka. Porażenie prądem z zerwanej linii wysokiego napięcia. Rozpoznawanie porażenia prądem. Postępowanie w przypadku ratowania ofiary porażenia prądem.	Uczeń wyjaśnia, jak należy udzielać pomocy w wypadku porażenia prądem ze szczególnym zwróceniem uwagi na bezpieczeństwo ratownika.	Uczeń wie, jakie są objawy porażenia piorunem i jak należy udzielać pomocy.
	Pierwsza pomoc w przypadku ratowania ofiary porażenia prądem.	1	Utrwalenie umiejętności wykonania resuscytacji krążeniowo-oddechowej.	Uczeń wie, jakie są objawy porażenia prądem elektrycznym. Uczeń umie wykonać resuscytację krążeniowo-oddechową.	Uczeń potrafi udzielić pierwszej pomocy zgodnie ze schematem ratowniczym.
	Krwotok.	1	Pojęcie rany, zasady postępowania aseptycznego. Technika wykonania opatrunku osłaniającego za	Uczeń zna rodzaje ran. Uczeń potrafi rozpoznać objawy krwotoku tętniczego i żylnego; potrafi zatamować krwotok za pomocą opatrunku uciskowego.	Uczeń potrafi udzielić pomocy poszkodowanemu z krwotokiem zewnętrznym i wewnętrznym. Uczeń umie tamować krwotok z ciałem obcym. Uczeń potrafi dowieść, że

			<p>pomocą bandaża, przylepca, siatki opatrunkowej.</p> <p>Technika wykonania opatrunku uciskowego.</p> <p>Zasady postępowania z raną z ciałem obcym. Pojęcie i rodzaje krwotoków.</p> <p>Rozpoznawanie krwotoków.</p>		<p>pomoc przedlekarska ma istotny wpływ na sposób gojenia się ran i stan poszkodowanego.</p>
	Niebezpieczeństwa związane z krwotokiem i wstrząsem pourazowym.	1	<p>Postępowanie w przypadku ratowania ofiary krwotoku. Pojęcie i rodzaje wstrząsów.</p> <p>Rozpoznawanie wstrząsów.</p> <p>Pozycja przeciwwstrząsowa.</p> <p>Niebezpieczeństwa związane z krwotokiem i wstrząsem pourazowym.</p>	<p>Uczeń umie zabezpieczyć się przed bezpośrednim kontaktem z krwią.</p> <p>Uczeń wie, co nazywamy zakażeniem rany i jakie są jego objawy.</p>	<p>Uczeń potrafi rozpoznać objawy wstrząsu pourazowego.</p> <p>Uczeń umie wyjaśnić przyczyny zakażenia ran.</p> <p>Uczeń potrafi ułożyć poszkodowanego w pozycji przeciwwstrząsowej.</p>
	Złamanie i zwłknięcie.	1	<p>Pojęcie i rodzaje złamań, zwłknięć i skręceń.</p> <p>Rozpoznawanie podejrzenia złamania.</p>	<p>Uczeń rozpoznaje złamanie i zwłknięcie; zna reguły Potta dotyczące unieruchamiania złamanych kości i</p>	<p>Uczeń umie na podstawie objawów określić zwłknięcie i skręcenie.</p> <p>Uczeń potrafi udzielić pierwszej pomocy w przypadku uszkodzenia</p>

			<p>Postępowanie w przypadku ratowania ofiary podejrzenia złamania kończyny i urazu kręgosłupa.</p> <p>Technika stabilizowania kończyny górnej, kończyny dolnej.</p> <p>Technika postępowania w podejrzeniu urazu kręgosłupa.</p>	<p>zwichniętych stawów; potrafi unieruchomić uszkodzone kończyny.</p> <p>Uczeń wie, jakie są objawy złamań kości.</p> <p>Uczeń zna sposoby unieruchamiania kości kończyn.</p>	<p>stawu barkowego, łokciowego, kolanowego i skokowego.</p>
Niebezpieczeństwa związane ze złamaniami kości i urazami stawów.	1	<p>Technika postępowania w podejrzeniu urazu kręgosłupa.</p> <p>Odmienności postępowania w przypadku złamania otwartego.</p> <p>Niebezpieczeństwa związane ze złamaniami, zwichnięciami i skręceniami.</p>	<p>Uczeń wie, jakie mogą być przyczyny urazów głowy i kręgosłupa i krwotoków wewnętrznych. Uczeń wie, jak należy traktować odłamki kostne w ranie przy złamaniu otwartym.</p> <p>Uczeń zna różnicę pomiędzy zwichnięciem i skręceniem.</p>	<p>Uczeń zna metody unieruchomienia głowy i szyi poszkodowanego przy użyciu swoich rąk i kolan.</p> <p>Uczeń umie postępować zgodnie ze schematem postępowania ratowniczego.</p>	
Zatrucie.	1	<p>Rodzaje zatruc.</p> <p>Specyfika zatruc pokarmowych, lekami, gazami, środkami chemicznymi.</p>	<p>Uczeń rozpoznaje objawy zatrucia; udziela pomocy przy zatruciach: pokarmowych, lekami, gazami, środkami</p>	<p>Uczeń wie, jakimi drogami może nastąpić zatrucie organizmu i potrafi udzielić pierwszej pomocy przy zatruciach przez układ pokarmowy i</p>	

			<p>Rozpoznawanie zatrucia.</p> <p>Postępowanie w przypadku ratowania ofiary zatrucia.</p>	chemicznymi.	skórę.
Niebezpieczeństwa związane z zatruciami.	1	<p>Niebezpieczeństwa związane z zatruciami.</p> <p>Ewakuacja uszkodzonego ze strefy zatrutej.</p> <p>Technika, zasady, wskazania i przeciwwskazania do prowokowania wymiotów.</p> <p>Rozpoznawanie oparzeń chemicznych.</p>	<p>Uczeń potrafi ocenić niebezpieczeństwo grożące zatrutemu.</p> <p>Uczeń wie, co może spowodować zatrucie organizmu.</p>	<p>Uczeń zna zagrożenia wynikające z oparzeń chemicznych.</p> <p>Uczeń potrafi udzielić pierwszej pomocy przy zatruciach i oparzeniach chemicznych zgodnie ze schematem postępowania ratowniczego.</p>	
Oparzenie i odmrożenie.	1	<p>Pojęcia oraz rodzaje oparzeń i odmrożeń.</p> <p>Rozpoznawanie oparzeń i odmrożeń.</p> <p>Postępowanie w przypadku ratowania ofiary oparzenia lub odmrożenia.</p> <p>Technika chłodzenia oparzeń i ocieplania</p>	<p>Uczeń zna skutki działania niskiej i wysokiej temperatury na organizm ludzki;</p> <p>udziela pomocy osobie uszkodzonej przy oparzeniu termicznym i chemicznym.</p>	<p>Uczeń potrafi określić na podstawie objawów stopnie oparzenia i odmrożenia.</p> <p>Uczeń wie, jakie są objawy udaru cieplnego i porażenia słonecznego oraz porażenia prądem elektrycznym.</p>	

	<p>Niebezpieczeństwa związane z oparzeniami i odmrożeniami.</p>	1	<p>odmrożeń.</p> <p>Niebezpieczeństwa związane z oparzeniami i odmrożeniami. Mechanizm oraz objawy przegrzania i wychłodzenia organizmu. Postępowanie w przypadku ratowania ofiary przegrzania lub wychłodzenia organizmu. Technika postępowania z ofiarą udaru termicznego i hipotermii.</p>	<p>Uczeń zna mechanizm oraz objawy przegrzania i wychłodzenia. Uczeń wie, co może spowodować oparzenie.</p>	<p>Uczeń potrafi udzielić pierwszej pomocy ofierze w wypadku przegrzania lub wychłodzenia zgodnie ze schematem ratowniczym.</p>
	<p>Kiedy ktoś nagle zachoruje.</p>	1	<p>Pojęcie zawału serca, duszności, epilepsji, omdlenia, udaru mózgu. Rozpoznawanie napadu duszności, napadu drgawkowego, podejrzenia zawału serca, omdlenia, udaru mózgu.</p>	<p>Uczeń potrafi rozpoznać oznaki zawału serca, duszności, epilepsji; omdlenia potrafi nieść pomoc osobom, które doznają zawału serca, ataku duszności lub epilepsji.</p>	<p>Uczeń umie ustalić, co się stało w miejscu wypadku.</p>
	<p>Pierwsza pomoc w przypadku nagłych</p>	1	<p>Postępowanie z ofiarą: napadu</p>	<p>Uczeń potrafi udzielić pomocy</p>	<p>Uczeń wie, jakie są zagrożenia związane z</p>

	zachorowań.		duszności, napadu drgawkowego, podejrzenia zawału serca, omdlenia, udaru mózgu. Technika zabezpieczenia osoby z napadem drgawkowym, napadem duszności, podejrzeniem zawału serca, udarem mózgu, omdleniem. Zagrożenia związane z brakiem udzielenia pomocy w takich przypadkach.	poszkodowanemu z napadem duszności, napadu drgawkowego, zawałem serca, udarem mózgu i przy omdleniu. Uczeń wie, jak zabezpieczyć osobę z napadem drgawkowym.	nieudzieleniem pomocy osobie z napadem drgawkowym, napadem duszności, zawałem serca, udarem mózgu.
9.	Kontrola nad przebiegiem i wynikami kształcenia.	2	Sprawdzenie wymagań – weryfikacja praktyczna i teoretyczna.	Zadanie testowe kontrolno-oceniające w I i II półroczu.	

IV. Przedmiotowy system oceniania osiągnięć ucznia

1. Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

Systematycznej, planowej kontroli i ocenie podlegają wszystkie formy aktywności uczniów przy użyciu różnych narzędzi pomiaru dydaktycznego tj. wypowiedzi, czynności polecane przez nauczyciela, wytwory pracy (albumy, mapy, schematy, wykresy, katalogi itp.), odpowiedzi, rozwiązywanie krzyżówek, kartkówki, sprawdziany, testy a także aktywność na zajęciach (uczestnictwo w ćwiczeniach,

dyskusji – poprawność działania, logika argumentacji, oryginalność i przydatność proponowanych rozwiązań).

Ocena ma na celu pobudzenie uczniów do systematycznego przygotowania się do lekcji, aktywności na lekcjach, odrabiania prac domowych i zaliczeniowych.

Wymagania zaliczeniowe wyznaczają minima jakie uczeń musi spełnić, aby otrzymać ocenę pozytywną. Sytuacja ta powoduje to, że nawet uczeń który ma problemy z nauką, wie co musi spełnić pozytywnego.

Każdy uczeń, aby uzyskać ocenę pozytywną w 1 i 2 semestrze musi spełnić następujące wymagania:

- ❑ systematycznie chodzi na zajęcia lekcyjne,
- ❑ prowadzi zeszyt przedmiotowy i zeszyt do ćwiczeń, których posiadanie jest obowiązkowe,
- ❑ ma napisać i oddać jeden referat. Najwyżej będą oceniane referaty w technice komputerowej oraz te, które określają samodzielny stosunek autora do zagadnień. Na końcu referatu musi być podana literatura. Tygodniowa zwłoka z oddaniem referatu obniża ocenę,
- ❑ raz w ciągu roku indywidualnie lub w zespole wykona projekt na uzgodniony temat
- ❑ raz w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie.
- ❑ sprawdzian musi być poprzedzony lekcją powtórzeniową i wpisany wcześniej do dziennika,
- ❑ odpytywanie może dotyczyć tylko trzech ostatnich lekcji,
- ❑ otrzymanie oceny niedostatecznej lub dopuszczającej w I semestrze wyklucza otrzymanie oceny dobrej w drugim semestrze,
- ❑ wysoko oceniana będzie indywidualna aktywność,
- ❑ prace pisemne muszą być oddane przez nauczyciela najpóźniej w ciągu 2 tygodni,
- ❑ wykonuje czynności polecane przez nauczyciela
- ❑ zachowanie w trakcie zajęć – obserwacja uczestnicząca (głównie w sferze postaw).

Proponuje się następujące przedziały klasyfikacyjne ocen:

Celujący – zakres wymagań – wykraczający

Bardzo dobry – zakres wymagań – dopełniający

Dobry – zakres wymagań – rozszerzający

Dostateczny – zakres wymagań – podstawowy

Dopuszczający – zakres wymagań – konieczny

2. Propozycja szczegółowych osiągnięć

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi się wypowiedzieć
- nie opanował wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych niezbędnych do dalszego kształcenia
- nie potrafi wykonać prostego polecenia
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki
- nie interesuje się przedmiotem

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- przy pomocy nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia
- ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy
- nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach
- jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje chęć do współpracy

Ocena dostateczna

Uczeń:

- jest aktywny na lekcjach sporadycznie
- jego wiedza jest fragmentaryczna i wrywkowa
- ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi
- udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela
- wykonuje samodzielnie proste zadania, które przydzieli mu grupa

Ocena dobra

Uczeń:

- w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie

- ❑ chętnie pracuje w grupie
- ❑ jest aktywny na zajęciach
- ❑ umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje
- ❑ wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela
- ❑ umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne
- ❑ porównuje zachowania pozytywne i negatywne oraz ich wpływ na postawę ludzi
- ❑ prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów
- ❑ poprawnie stosuje pojęcia: efekt cieplarniany, dziura ozonowa, kwaśne deszcze
- ❑ poprawnie wykonuje czynności ratownicze, umie dobrać potrzebny sprzęt i wykorzystać niektóre środki ratownicze

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- ❑ bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach
- ❑ sprawnie samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy, uzasadnia odpowiedzi korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych
- ❑ uzasadnia własne poglądy i stanowiska
- ❑ dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk
- ❑ dostrzega związki przyczynowo- skutkowe
- ❑ potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów
- ❑ interpretuje teksty źródłowe
- ❑ rozumie, że oprócz praw uczeń ma obowiązki
- ❑ bezbłędnie wykonuje czynności ratownicze, koryguje błędy kolegów
- ❑ odpowiednio wykorzystuje sprzęt i środki ratownicze
- ❑ zdobył pełen zakres wiedzy przewidziany w programie
- ❑ sprawnie wykorzystuje wiedzę z różnych przedmiotów do rozwiązywania zadań z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa
- ❑ umie pokierować grupą rówieśników;

Ocena celująca

Uczeń:

- posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza program
- rozwija własne zainteresowania
- bierze udział z sukcesami w konkursach, olimpiadach, mistrzostwach
- jest bardzo aktywny na lekcjach
- wykonuje szereg zadań dodatkowych z własnej inicjatywy
- jest żywo zainteresowany tym co dzieje się w Polsce i na świecie
- angażuje się w akcje humanitarne, ekologiczne, wolontariackie
- umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem
- potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych

Propozycje osiągnięć edukacyjnych według przyjętych zasad oceniania dotyczących tematów i działań, ujętych w 30 tematach planu wynikowego, są zgodne z aktualną podstawą programową.

ZAGROŻENIA WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

1. Zagrożenia naturalne wynikające z praw przyrody.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- opisać zagrożenia zdrowia i życia człowieka spowodowanego przez zagrożenia naturalne w regionie i w Polsce w ostatnich latach

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- opisać skutki zagrożeń dla ludności, infrastruktury i gospodarki kraju spowodowane przez klęski żywiołowe

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- uzasadnić zasady postępowania w rejonach klęsk żywiołowych

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować zagrożenia spowodowane przez siły natury

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić naturalne zagrożenia czasu pokoju

2. Zagrożenia wynikające z ingerencji w środowisko naturalne oraz z działalności gospodarczej człowieka.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- wymienić podstawowe źródła zagrożeń chemicznych i radiacyjnych

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić istotę zagrożeń towarzyszących rozwojowi cywilizacji
- potrafi zaproponować działania zapobiegawcze

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- wymienić źródła zagrożeń ekologicznych w regionie

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcia dziury ozonowej, efektu cieplarnianego, kwaśnych deszczów

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić zagrożenia związane z działalnością człowieka

ZAGROŻENIA W DOMU, SZKOLE, W NAJBLIŻSZEJ OKOLICY

3. Zagrożenia w domu, szkole oraz w najbliższej okolicy.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować zagrożenia, które miały miejsce w regionie i w Polsce i przedstawi propozycje zapobiegania im w przyszłości
- przygotować wywiad z przedstawicielami Straży Miejskiej o zagrożeniach w najbliższej okolicy i działaniach zapobiegawczych

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- przedstawić sposoby zapobiegania degradacji środowiska regionie

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- opisać zasady zachowania się podczas wystąpienia zagrożeń

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- porównuje zagrożenia występujące w Polsce i w regionie zamieszkania
- opisać zagrożenia współczesnej młodzieży i nazwy instytucji prowadzących działalność profilaktyczną

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienia zagrożenia w najbliższej okolicy zamieszkania i szkoły

4. Zagrożenia w transporcie oraz w obiektach użyteczności publicznej.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przygotować wywiad z przedstawicielami Policji o zagrożeniach wypadkami i katastrofami komunikacyjnymi w najbliższej okolicy i działań zapobiegawczych

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- zaproponować własne sposoby przeciwdziałania i unikania zagrożeniom bezpieczeństwa

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- opisać zasady zachowania się podczas wypadków i katastrof komunikacyjnych

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- opisać zjawiska patologiczne występują wśród dzieci i młodzieży
- podać zasady poruszania się po drodze poza terenem zabudowanym

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- opisać zagrożenia współczesnej młodzieży

OCHRONA PRZECIWPÓŻAROWA

5, Pożar, telefony alarmowe. Sposób informowania o powstaniu zdarzenia.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- zaprojektować działania w swoim środowisku likwidujące zagrożenia pożarowe

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- opisać środki i sprzęt gaśniczy oraz przedstawić zasady ich stosowania podczas pożaru

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- podać elementy trójkąta spalania, wie jakie warunki muszą być spełnione, aby nastąpił proces spalania

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić przyczyny powstawania pożarów

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- podać definicję pożaru
- wezwać telefonicznie pomoc do gaszenia pożaru

6. Zakres zadań ochrony przeciwpożarowej oraz jej organizacja.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przygotować wywiad z przedstawicielami Straży Pożarnej o zagrożeniach pożarem i działaniach zapobiegawczych

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- przedstawić sposoby ratowania ludzi i zwierząt z pożaru

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- określić czym zajmuje się ochrona przeciwpożarowa

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- zna różnicę pomiędzy pożarem i klęską żywiołową

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- pokazać miejsca gdzie znajduje się podręczny gaśniczy w szkole
- zna znaki ewakuacyjne

SPOSOBY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU POWSTANIA ZDARZENIA

7. Sposób postępowania w przypadku powstania pożaru i innych miejscowych zagrożeń.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- opracować instrukcję ppoż. Konkretnego obiektu

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować elementy profilaktyki przeciwpożarowej
- omówić istotę różnych zagrożeń pożarowych

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- opisać zasady ratowania ludzi, zwierząt i mienia
- określić stopień zagrożenia pożarowego we własnym domu

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- omówić sposoby ochrony na wypadek pożaru
- dokonać podziału pożarów ze względu na rodzaj palącego się materiału

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- określić, jakie substancje można gasić wodą, a jakie nie

8. Sposób postępowania w przypadku powstania innego miejscowego zagrożenia.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- wymienić czynności, które należy podjąć po ustąpieniu powodzi
- wymienić struktury centralne i lokalne zarządzania kryzysowego w przypadku powodzi

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- dokonać analizy lokalnych zagrożeń związanych z wodą
- sporządzić indywidualny plan postępowania na wypadek lokalnych zagrożeń hydrologicznych

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- opisać znaczenie wody w życiu człowieka
- wskazać podstawowe czynności biernej ochrony przeciwpowodziowej
- wskazać lokalne zagrożenia powodziowe

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- opisać zagrożenia, jakie stwarza woda
- podać metody ograniczania negatywnych skutków powodzi

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- opisać zagrożenia związane z powodzią
- wymienić czynności podczas ewakuacji powodziowej

MATERIAŁY NIEBEZPIECZNE

9. Rodzaje materiałów niebezpiecznych oraz ich oznakowanie.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- uzasadnić rozmieszczenie tablic i znaków bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania i nauki

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić, dlaczego należy dążyć do jednoznacznego rozumienia informacji o niebezpieczeństwie

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- opisać znaczenie znaków ewakuacyjnych, ochrony przeciwpożarowej , BHP

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić rodzaje znaków bezpieczeństwa,
- podać znaczenie poszczególnych rodzajów znaków

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- nazwać tablice i znaki bezpieczeństwa

10. Transport materiałów niebezpiecznych.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- potrafi zaproponować sposoby zapobiegania skażeniom chemicznym

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- zna zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznym

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- wie jakie mogą być zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- opisać znaczenie oznakowanie substancji toksycznych i biologicznych

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- opisać, czym wyróżniają się tablice i znaki BHP

OCHRONA LUDNOŚCI I OBRONA CYWILNA

11. Obrona cywilna oraz powszechna samoobrona ludności. System zarządzania kryzysowego.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przedstawić funkcjonowanie obrony cywilnej w poszczególnych państwach europejskich

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować regulacje prawne ochrony i obrony cywilnej

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- wymienić i opisać elementy systemu krajowego ratownictwa

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić powinności obywatelskie w zakresie ochrony i obrony cywilnej

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- określić podstawowe zadania ochrony i obrony cywilnej

12. Systemy alarmowania i informowania ludności.

Zasady przeprowadzania ewakuacji planowej i doraźnej ludności.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przedstawić zasady ewakuacji ludności, zwierząt z terenów zagrożonych, potrafi wyjaśnić sposoby zaopatrzenia ludności ewakuowanej w wodę i żywność

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić zasady zachowania się po ogłoszeniu poszczególnych alarmów

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- przedstawić obowiązki osób podlegających ewakuacji

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych oraz systemy alarmowania i informowania ludności

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić znaczenie pojęć: odkażanie, dezaktywacja, dezynfekcja, deratyzacja, dezynsekcja

PIERWSZA POMOC W NAGŁYCH WYPADKACH

13. Łańcuch pierwszej pomocy.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przedstawić ogólne schematy ratunkowe oraz łańcuch ratunkowy

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować poszczególne ogniwa łańcucha ratunkowego oraz ich rolę i znaczenie

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- udrożnić drogi oddechowe u poszkodowanych w różnych wypadkach
- dokonać badania w celu rozpoznania rodzaju urazów i stanu poszkodowanego

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- sprawdzić oddech, określić go

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- podać ogólny schemat zgłaszania wypadku

14. Ogólne zasady udzielania pierwszej pomocy.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- ustalić i eliminować realne i potencjalne zagrożenia dla ratownika i poszkodowanego w miejscu wypadku

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- uzasadnić konieczność udzielania pomocy w sytuacji zagrożenia życia

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować poszczególne ogniwa łańcucha ratunkowego oraz ich rolę i znaczenie

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- przedstawić ogólne schematy ratunkowe oraz łańcuch ratunkowy

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić czynności wchodzące w zakres pierwszej pomocy

15. Osoba nieprzytomna.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przedstawić najważniejsze zadania ratownicze do czasu przyjazdu pogotowia

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wie kiedy i jak ułożyć osobę nieprzytomną w pozycji bezpiecznej z pozycji zastanej

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- rozpoznać zaburzenia funkcji życiowych
- udroźnić drogi oddechowe u poszkodowanych w różnych wypadkach

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić stany bezpośredniego zagrożenia życia

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- podać prawidłowe wartości tętna i oddechu u człowieka dorosłego i dziecka

16. Udzielanie pomocy osobom nieprzytomnym.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- wymienić zasady obowiązujące w wypadku masowym

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wymienić zagrożenia związane z brakiem przytomności i sposób postępowania zapobiegających wystąpieniu

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- podać ogólny schemat postępowania w omdleniu, padaczce i braku przytomności

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić przyczyny omdlenia oraz braku przytomności

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- podać pojęcie pierwszej pomocy i jej cele

17. Resuscytacja.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przedstawić schemat postępowania ratowniczego z niezbędnym wykonaniem zabiegów resuscytacyjnych

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- postępować według schematu ratunkowego

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- rozpoznać oznaki zatrzymania oddechu i krążenia

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- objawy śmierci klinicznej i biologicznej

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wskazać miejsce wykonywania masażu serca

18. Resuscytacja w sytuacjach szczególnych.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić jakie warunki muszą być zachowane przy RKO i PPŻ u porażonych prądem, przy podtopieniu / utonięciu i u kobiety ciężarnej

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wykonać resuscytację przez jedną i dwie osoby na fantomie

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- wykonać różne metody sztucznego oddychania

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- ułożyć poszkodowanego, zna miejsce ucisku, jego częstotliwość i głębokość

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- rozpoznaje oznaki zatrzymania oddechu i krążenia

19 . Porażenie prądem, źródła, przyczyny i charakterystyka porażenia prądem zmiennym i stałym.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- postępować według schematu ratunkowego

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- przedstawić objawy porażenia prądem i piorunem oraz wie jak należy udzielać pomocy

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- udzielać pomocy w wypadku porażenia prądem

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- podać warunki bezpieczeństwa ratownika przy udzielaniu pierwszej pomocy osobie porażonej prądem elektrycznym

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić czynności wchodzące w zakres pierwszej pomocy

20. Pierwsza pomoc w przypadku ratowania ofiary porażenia prądem.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- dokonać badania w celu rozpoznania rodzaju urazów i stanu poszkodowanego

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- udzielić pierwszej pomocy zgodnie ze schematem ratowniczym

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić jakie są objawy porażenia prądem elektrycznym

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić przyczyny omdlenia oraz braku przytomności

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić czynności wchodzące w zakres pierwszej pomocy

21. Krwotok.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- przedstawić schemat postępowania przy krwotoku tętnicznym i żylnym

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wymienić sposoby tamowania krwotoków zewnętrznych

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- wykonać opatrunek uciskowy

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić rodzaje krwotoków

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- zdefiniować pojęcia krwotoku

22. Niebezpieczeństwa związane z krwotokiem i wstrząsem pourazowym.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- wykonać niezbędne czynności przeciwwstrząsowe w różnych sytuacjach

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wymienić sposoby tamowania krwotoków wewnętrznych

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- dostosować postępowanie oraz rodzaj opatrunku do rodzaju rany i sytuacji

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- rozróżnić rodzaj krwotoku na podstawie objawów

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- zdefiniować pojęcia wstrząsu

23. Złamanie i zwichnięcie.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- udzielić pomocy przy zwichnięciach i skręceniach połączonych z innymi urazami wykorzystując łańcuch ratowniczy

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- wykorzystać podręczne środki unieruchamiające i różne sposoby postępowania

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- rozróżnić rodzaj urazu na podstawie objawów

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- opisać zastosowanie podręcznych środków do unieruchomienia kończyn dolnych i górnych

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- udzielić pierwszej pomocy w przypadku złamania, zwichnięcia, skręcenia

24. Niebezpieczeństwa związane ze złamaniami kości i urazami stawów.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- udzielić pomocy przy złamaniach połączonych z innymi urazami wykorzystując łańcuch ratowniczy

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- dostosować właściwe czynności ratownicze do rodzaju urazu i sytuacji

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- scharakteryzować poszczególne urazy kostno - stawowe

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- określić ogólne zasady udzielania pomocy przy złamaniach

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić rodzaje urazów kostno - stawowych i ich objawy

25. Zatrucie.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- dostosować postępowanie do rodzaju zatrucia i drogi wnikania zgodnie ze schematem postępowania ratowniczego

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- dostosować postępowanie do rodzaju zatrucia i drogi wnikania

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- rozpoznać typowe zatrucia na podstawie objawów i okoliczności

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić najczęstsze przyczyny zatruc i rodzaje trucizn

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- zdefiniować podstawowe pojęcia

26. Niebezpieczeństwa związane z zatruciami.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- rozpoznać jakimi drogami może nastąpić zatrucie organizmu i potrafi udzielić pierwszej pomocy zatruciom przez układ pokarmowy i skórę wg schematu ratunkowego

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- udzielić pomocy doraźnej w zatruciach różnymi drogami i w różnych sytuacjach

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- ocenić stan poszkodowanego i stopień zagrożenia w różnych zatruciach

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- podać ogólne sposoby usuwania trucizn i nieswoiste odtrutki

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić drogi wnikania trucizn do organizmu

27. Oparzenie i odmrożenie.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić skutki ogólne oparzeń i zagrożenia z tym związane

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- udzielić pierwszej pomocy przy oparzeniu dostosowując sposób postępowania do sytuacji postępując według schematu ratunkowego

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- opisać skutki działania niskiej i wysokiej temperatury na organizm ludzki; udziela pomocy osobie poszkodowanej przy oparzeniu termicznym

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- wymienić przyczyny i rodzaje urazów termicznych

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- wymienić źródła zagrożeń urazami termicznymi

28. Niebezpieczeństwa związane z oparzeniami i odmrożeniami.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- zaproponować działania przeciwwstrząsowe przy oparzeniach

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- udzielić pierwszej pomocy przy odmrożeniu dostosowując sposób postępowania do sytuacji postępując według schematu ratunkowego

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- obliczyć rozległość oparzenia

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- rozpoznać rodzaj i stopień oparzenia na podstawie objawów

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- podać stopień oparzenia

29. Kiedy ktoś nagle zachoruje.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić zagrożenia związane z brakiem udzielenia pomocy osobie z napadem drgawkowym, napadem duszności, zawałem serca, udarem mózgu

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- ustalić, co się stało w miejscu wypadku

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- rozpoznać oznaki zawału serca, duszności, epilepsji; omdlenia

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- udzielić pomocy poszkodowanemu z zawałem serca

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- udzielić pomocy poszkodowanemu przy omdleniu

30. Pierwsza pomoc w przypadku nagłych zachorowań.

Ocena celująca

Uczeń potrafi:

- zdiagnozować i udzielić pomocy poszkodowanym w nagłych zachorowaniach zgodnie ze schematem ratowniczym

Ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- rozpoznać zagrożenia związane z brakiem udzielenia pomocy osobie z napadem drgawkowym, napadem duszności, zawałem serca, udarem mózgu

Ocena dobra

Uczeń potrafi:

- nieść pomoc osobom, które doznają zawału serca, ataku duszności lub epilepsji

Ocena dostateczna

Uczeń potrafi:

- udzielić pomocy poszkodowanemu napadem drgawkowym

Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- udzielić pomocy poszkodowanemu z krwotokiem z nosa

V. Omówienie założeń dydaktycznych i wychowawczych, na jakich została oparta koncepcja programu

Ze względu na konieczność zachowania ciągłości i spójności między poszczególnymi etapami kształcenia, należy stosować odpowiednio zasady ogólne kształcenia i wychowania przyjęte dla szkoły podstawowej, gimnazjum oraz w liceum ogólnokształcącym i technikum. Nauczanie i wychowanie na kolejnym etapie kształcenia stanowią naturalną konsekwencję w stosunku do nauczania i wychowania na poprzednim etapie kształcenia. Dlatego też koniecznym wydaje się aby nauczyciele znali również podstawy programowe w I, II i IV etapie szkolenia, a także Podstawę Programową takich przedmiotów jak biologii, chemii fizyki i WF. Ułatwi to znacznie budowę własnego planu dydaktycznego oraz analizę różnych programów nauczania i oferowanych podręczników.

Nadrzędnym celem pracy edukacyjnej każdego nauczyciela jest dążenie do wszechstronnego rozwoju ucznia. Konieczna jest harmonijna realizacja zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania. Te zadania to:

- Przekazanie uczniom niezbędnej wiedzy w zakresie przygotowania instytucji państwa do działania w sytuacjach kryzysowych.
- Rozwijanie u uczniów zdolności organizatorskich i komunikacyjnych oraz umiejętności przywódczych.
- Wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności niezbędne do racjonalnych i skutecznych zachowań w przypadku wystąpienia zagrożeń indywidualnych i zbiorowych regionalnych i ogólnych.
- Przygotowanie uczniów do udzielania poszkodowanym, możliwej w określonych warunkach, pierwszej pomocy; kształtowanie postaw ochrony życia i zdrowia własnego, a także innych osób.
- Kształtowanie u uczniów postaw gotowości do niesienia pomocy potrzebującym, humanitaryzmu i altruizmu.

Podstawa Programowa Edukacji dla Bezpieczeństwa nie jest zapewne ostatnim słowem, zabiegów państwa polskiego o wysoki poziom przygotowania młodego człowieka i obywatela do dojrzałego i bezpiecznego życia.

Gimnazjalista w sposób uporządkowany i metodycznie spójny będzie się uczył, jak budować elementarne bezpieczeństwo swoje, swoich bliskich, kolegów i innych – potencjalnych ofiar zagrożeń i zdarzeń kryzysowych. Pewne przesłanki są już na niższych etapach edukacji. Są one jeszcze rozproszone, realizowane przez osoby o różnym w tej dziedzinie przygotowaniu; ważne jednak, że się pojawiają.

Całościowy program edukacji ratowniczej obejmujący wszystkie cztery etapy edukacyjne jest zbudowany według systemu kształcenia powracającego. Podstawą tego systemu jest stopniowe szkolenie w III i IV etapie z każdorazowym przypomnianiem najistotniejszych jego elementów. To znaczy, że w IV etapie edukacyjnym jest ono rozszerzane, a zakres tematyki staje się bogatszy i bardziej obszerny.

Przedmiot jakim jest edukacja dla bezpieczeństwa wiele osób uważa za szczególnie ważny choćby ze względu na walory wychowawcze. Młody człowiek powinien odnaleźć w sobie chęć niesienia pomocy innym. Uczestnictwo w zajęciach ma rozwijać u uczniów uczucia wyższe, takie jak zrozumienie, współczucie, tolerancja, a ponadto stwarzać warunki do zdobywania umiejętności zachowania się w trudnych sytuacjach.

Na zajęciach z edukacji dla bezpieczeństwa gimnazjaliści dowiedzą się jak postępować w przypadku pożaru, powodzi, wypadku drogowego, czy ataku terrorystycznego. Nauczą się jak udzielać pierwszej pomocy i jak ewakuować szkołę oraz co zrobić w przypadku poparzenia, wyziębienia i przegrzania, zatrucia pokarmowego i chemicznego, porażenia prądem oraz złamania i zwichnięcia. Dzieci mają być uświadamiane, co im grozi ze strony dorosłych i rówieśników oraz jakie przysługują im prawa. Odmieniony program jest nastawiony na naukę udzielania pierwszej pomocy i unikanie współczesnych zagrożeń od wypadków samochodowych po ataki terrorystyczne.

Piętnastolatek po gimnazjum powinien bez kłopotu udzielić pomocy osobom w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia gdy potrącił je samochód, zbyt długo opalały się na silnym słońcu, gdy poraził je prąd albo uległy zatruciu pokarmowemu. Dowiedzą się, jak postępować w wypadku złamań, zwichnięć, skaleczeń, oparzeń. I

jak obchodzić się z toksycznymi substancjami, jak odróżniać ich międzynarodowe oznaczenia, jak w przypadku skażenia chronić zwierzęta i żywność.

Bez problemu zabezpieczy miejsce wypadku, ułoży rannego w bezpiecznej pozycji, udroźni drogi oddechowe albo samodzielnie przeprowadzi ewakuację zagrożonego budynku.

Program edukacji dla bezpieczeństwa w gimnazjum jest skierowany do nauczycieli w pełni przygotowanych do pracy w tej dyscyplinie z wykształceniem w dziedzinie obronne, pedagogika obronna, edukacja dla bezpieczeństwa, zarządzanie kryzysowe.

Program powinien być realizowany w wymiarze 1 godziny w cyklu rocznym. Łącznie przeznaczona jest na jego realizację 30 godzin. Od decyzji dyrekcji szkoły zależeć będzie, w której klasie przedmiot będzie realizowany, może to być w 1, 2 lub 3 klasie gimnazjum. Jednakże z racji nauczania edukacji dla bezpieczeństwa w IV etapie nauczania w szkole ponadgimnazjalnej w pierwszej klasie najlepszą byłaby sytuacja realizacji programu w 3 klasie gimnazjum dla zachowania ciągłości cyklu kształcenia. Wąski zasób pomocy dydaktycznych do nauczania tego przedmiotu wymusza indywidualne poszukiwania z wykorzystaniem szczególnie internetu. Nie należy się także wahać przed podjęciem współpracy z ogniwami zarządzania kryzysowego, Strażą Pożarną, Państwowym Ratownictwem Medycznym, Strażą Miejską czy wyspecjalizowanymi jednostkami antyterrorystycznymi Policji.

VI. Proponowane metody realizacji programu

Na lekcjach edukacji dla bezpieczeństwa, powinno się jak najczęściej korzystać z różnego rodzaju metod nauczania. Wybór metody i sposób jej realizacji zależy od wielu czynników. Zależność ta uwarunkowana jest od tego z jaką grupą uczniów pracujemy. Każda grupa jest przecież inna pod względem zainteresowań, potrzeb, możliwości i liczebności. Trzeba poznawać uczniów, między innymi poprzez rozmowy z nimi, obserwację i wymianę opinii z innymi nauczycielami.

Charakter przedmiotu wymaga od nauczycieli bogatego warsztatu pracy, a szczególnie stosowania różnorodnych metod nauczania i wielu urozmaiconych środków dydaktycznych przy zastosowaniu oprócz lekcji także innych form

organizacyjnych procesu dydaktycznego takich jak zajęcia terenowe i zajęcia pozalekcyjne. Niestety szczupły zasób pomocy dydaktycznych do nauczania tego przedmiotu wymusza indywidualne poszukiwania z wykorzystaniem szczególnie internetu, środków audiowizualnych i multimedialnych. Niezbędnym wydaje się posiadanie również na wyposażeniu gabinetu „Fantoma” do ćwiczeń RKO. Należy również pamiętać o współpracy z ogniwami zarządzania kryzysowego. Różnorodność poruszanych zagadnień skłania z kolei do łączenia stosowanych metod i dbanie o aktualność prezentowanych treści.

Każdy nauczyciel kierując się własnym doświadczeniem pedagogicznym, stanem bazy dydaktycznej, wyposażeniem szkoły oraz dostępnością Służby Zdrowia, Straży Pożarnej i Policji, powinien również dążyć do maksymalnej aktywności uczniów w ich pracy własnej. Każdy uczeń chociaż raz w roku powinien napisać raport, przykładowo na temat zabezpieczenia własnych mieszkań, szkoły i najbliższej okolicy czy regionalnych zagrożeń ekologicznych, powinien przećwiczyć procedury ratunkowe i pierwszopomocowe w różnych stanach zagrożenia życia.

Przy wprowadzaniu nowych metod nieznanymi uczniom, trzeba ich zapoznać z jej zasadami podać kryteria oceny i prezentacji.

Podział metod nauczania stosowany w opracowaniach pedagogicznych i zalecanych w Podstawie Programowej do zastosowania na zajęciach to:

- metody podające: wykład informacyjny, pogadanka, opowiadanie, opis, prelekcja, anegdota, odczyt, objaśnienie lub wyjaśnienie.
- metody problemowe: wykład problemowy, wykład konwersatoryjny, klasyczna metoda problemowa, metody aktywizujące: metoda przypadków, metoda sytuacyjna, inscenizacja, gry dydaktyczne: symulacyjne, decyzyjne, psychologiczne; seminarium, dyskusja dydaktyczna: związana z wykładem, okrągłego stołu, wielokrotna, burza mózgów, panelowa, metaplan;
- metody eksponujące: film, sztuka teatralna, ekspozycja, pokaz połączony z przeżyciem;
- metody programowane: z użyciem komputera, z użyciem podręcznika programowanego;
- metody praktyczne: pokaz, ćwiczenia przedmiotowe, metoda projektów, symulacja.

Poniżej przedstawiam jedną z bardziej skutecznych metod edukacji metodę projektu. Projekt, czyli samodzielna praca uczniów, indywidualna lub zespołowa, nad zadaniem

tematem. Metoda ta jest zalecana w Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego jako jedna z ważniejszych metod nauczania. Może trwać kilka tygodni lub miesięcy. Projekt pod tytułem „Regionalne zanieczyszczenia środowiska” może być całorocznym zadaniem, gdzie uczniowie prowadzą obserwacje Motławy i jej otoczenia jak zmienia się zanieczyszczenie jej wody i od czego to zależy.

Ważną cechą dobrego projektu jest

- ustalane wspólnie z uczniami celu;
- instrukcja zawierająca: temat, cele, metody pracy, terminy, kryteria oceny;
- nawiązanie do znanych uczniom sytuacji;
- łączenie treści edukacyjnych z różnych dziedzin;
- równoczesne zdobywanie wiedzy i umiejętności;
- wyznaczone terminy realizacji całości oraz poszczególnych etapów;
- podział odpowiedzialności;
- dominuje praca zespołowa, ale jest też indywidualna;
- znane kryteria oceny;
- wynik pracy prezentowane publicznie.

Przed przystąpieniem do projektu zespół realizatorów powinien znaleźć odpowiedzi na ważne pytania:

- Dlaczego właśnie taki projekt?
- Co dobrego przyniesie jego realizacja? Kto skorzysta?
- W jaki sposób będziemy pracować? Jak się zorganizujemy?
- Kto jest odpowiedzialny za realizację?
- W jakim czasie będzie realizowany i kiedy możemy się spodziewać rezultatów?
- Kto może nam pomóc?
- Jakie zewnętrzne warunki muszą być spełnione?
- Jakie trudności możemy napotkać?
- Jakie są ewentualne koszty realizacji?

Praca metodą projektów służy do nabywania umiejętności twórczego myślenia, samodzielnego uczenia, planowania i organizacji pracy, współpracy w grupie, rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji, oceniania własnej pracy i prezentacji jej efektów.

Metoda wymaga od nauczyciela zaangażowania, wcześniejszego przygotowania zadań, organizacji pracy zespołów zadaniowych, czuwania nad ich pracą i udzielania

pomocy przy opracowywaniu projektu i jego prezentacji. Zarówno uczniom, jak i nauczycielowi daje dużą satysfakcję.

VII. Pomoce i środki dydaktyczne

1. Pomoce dydaktyczne;

- apteczka pierwszej pomocy,
- apteczka samochodowa,
- podręczny sprzęt gaśniczy,
- bandaże elastyczne,
- chusty trójkątne,
- rękawiczki, maseczki do sztucznego oddychania,
- torba sanitarna z wyposażeniem,
- trójkąt ostrzegawczy,
- fantomy do sztucznego oddychania (w miarę możliwości trzy rodzaje: postać dorosła, dziecko i niemowlę),
- aparat do pomiaru ciśnienia krwi,
- zestaw do imitacji ran i pozoracji urazów (profesjonalne – practoplast, lub modele wykonane przez uczniów),
- nosze sanitarne,
- zestaw znaków określających substancje toksyczne
- podręczny sprzęt gaśniczy.

2. Środki audiowizualne;

- plansze,
- przekroje,
- modele,
- foliogramy,
- internet,
- programy komputerowe.

3. Filmy wideo;

- AIDS – choroba, której można uniknąć.
- Alkohol przeszkadza w pracy.
- Historia Czerwonego Krzyża.

- Krew = życie.
- Lekcja obronności.
- Po co pierwsza pomoc.
- Pomóż swojemu sercu.
- Pierwsza pomoc przedmedyczna.
- Przynależność obronna.
- Przywrócenie do życia.
- Recepta na życie – życie masz tylko jedno.
- Uwaga! Gruźlica.
- Uwaga! Metanol.
- Wpływ ruchu na zdrowie.
- Wypadek drogowy i TY.
- Z czym do NATO? Z jaką obroną cywilną?
- Filmy z akcji ratunkowych prowadzonych w regionie.